

ПОВЕДІНКОВА ЕКОНОМІКА

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>05 Соціальні та поведінкові науки</i>
Спеціальність	<i>051 Економіка</i>
Освітня програма	<i>Економіка і бізнес</i>
Статус дисципліни	<i>Вибіркова</i>
Форма навчання	<i>заочна</i>
Рік підготовки, семестр	<i>III курс, весняний семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>4 кредити ECTS (120 год)</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Залік / модульна контрольна робота, індивідуальне семестрове завдання у формі розрахункової роботи, календарні контролі</i>
Розклад занять	<i>https://schedule.kpi.ua/</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Лектор: к.е.н., доцент, Кузьмінська Наталія Леонідівна, nat.kuzminska@III.kpi.ua Практичні / Семінарські: к.е.н., доцент, Кузьмінська Наталія Леонідівна, nat.kuzminska@III.kpi.ua</i>
Розміщення курсу	<i>https://classroom.google.com/c/NjM4NzlwOTQ3NjI5?cjc=gfmcf5j</i>

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Навчальна дисципліна «Поведінкова економіка» вивчає, як люди приймають рішення в різних умовах навколишнього середовища, зосереджуючись на виявленні і аналізі психологічних, когнітивних та соціальних чинників, що впливають на їхню поведінкову відповідь. Вона доповнює традиційну економіку, розглядаючи не тільки раціональність і досконалість ринку, але й враховуючи індивідуальні особливості, емоції та соціальні фактори, що впливають на прийняття рішень. **Метою** дисципліни є сформувати у здобувачів вищої освіти розуміння та пояснення щодо нестандартних економічних явищ і явищ, які не можуть бути повністю пояснені за допомогою традиційних економічних моделей, враховуючи психологічні, когнітивні та соціальні аспекти прийняття рішень. **Предмет вивчення** є аналіз поведінки людей, їхнього вибору в умовах невизначеності, структури та властивостей їхніх преференцій, мотивацію до ризику та інші фактори, що впливають на їхню економічну поведінку, дослідження взаємодії між індивідами та їхніми реакціями на різноманітні економічні стимули. Викладання навчальної дисципліни орієнтоване на формування у здобувачів ряду **компетентностей**:

- ✓ Здатність розуміти сутність емоційних, психологічних, когнітивних та соціальних чинників, що впливають на поведінку людей при прийнятті економічних рішень.
- ✓ Здатність ідентифікувати та розуміти поведінкові паттерни.
- ✓ Здатність створювати та застосовувати поведінкові моделі, які відображають складні взаємодії між економічними і психологічними факторами.

Вивчення дисципліни дозволить сформувати у здобувача наступні **програмні результати навчання**:

- ✓ Використовувати набуті знання при аналізі поведінки людей в різних ситуаціях, враховуючи економічні, психологічні та соціальні чинники для прийняття виважених рішень.
- ✓ Застосовувати отримані знання для аналізу реальних економічних проблем задля прискорення їх вирішення.
- ✓ Чітко висловлювати свої ідеї щодо складних економічних питань.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Пререквізити. Філософія, Психологія, Менеджмент, Економічна теорія.

Постреквізити. Соціальна економіка, Проектний аналіз, Економічні ризики та методи їх аналізу.

3. Зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Теорія поведінкової економіки. Тема 1.1. Поведінкова економіка: зародження, сутність, місце в системі економічних наук, основні поняття та концепції, методологія, основні напрямки досліджень. Тема 1.2. Когнітивна психологія: історія розвитку, основні напрямки досліджень, поняття та види когнітивних процесів, когнітивні обмеження. Тема 1.3. Основи продуктивного мислення. Тема 1.4. Психофізіологічні основи прийняття рішень, нейроекономіка: процес прийняття рішення, основні теорії прийняття рішень, базова концепція нейроекономіки.

Розділ 2. Експериментальна поведінкова економіка. Тема 2.1. Експериментальний підхід при вивченні економічних процесів. Сучасні проблеми експериментальної поведінкової економіки. Види експериментів методичні підходи, парадокси. Тема 2.2. Математична формалізація та моделювання економічних процесів: концепції прийняття рішень в умовах ризику, теорія перспектив Канемана-Тверські, ефекти ризикованого вибору. Тема 2.3. Міжчасовий вибір та фреймінг: поняття міжчасового вибору, сучасні підходи до поведінки споживачів, фреймінг, залежність вибору від контексту. Тема 2.4. Аномалії в економічній поведінці, соціальні аспекти економічної поведінки: поняття аномалій їх види, спільна діяльність, групове мислення, соціальні феномени.

4. Навчальні матеріали та ресурси

Базова:

1. Талер Р. Поведінкова економіка. Чому люди діють ірраціонально і як отримати з цього вигоду. К.: Наш формат, 2021. 464 с.

2. Поведінкова економіка: від теорії до практики: міждисциплінарний навчальний посібник. За науковою ред. к.е.н., доц. Татомир І.Л., к.е.н., доц. Квасній Л.Г. Трускавець: ПОСВІТ, 2022. 408 с.

Допоміжна:

1. Гусева О.Ю. Психологія підприємництва та бізнесу: навчальний посібник. / Гусева О.Ю., Легомінова С.В., Воскобоева О.В., Ромащенко О.С., Хлевицька Т.Б. Київ: Державний університет телекомунікацій, 2019. 257с.

3. Шеремета Р. Поведінкова економіка : лекція. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=lyRhxDfUwFQ>

4. Шеремета Р. Моделі поведінкової економіки : лекція. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=cMetNjFbK6c>

5. Corr Ph., Plagnol A. Behavioral Economics: The Basics. 2th Edition. Routledge, 2023. 266 p.

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Методи навчання і форми оцінювання

Викладання та опановування освітньої компоненти ґрунтується на ряді методів навчання:

основні методи навчання: лекції, практичні заняття, консультації, написання модульної контрольної роботи, індивідуальне завдання у вигляді розрахункової роботи, робота з навчально-методичною літературою і інформаційними ресурсами;

загальні методи навчання: проблемного викладу, інформаційно-рецептивний, проблемно-пошуковий;

спеціальні методи навчання: робота в малих групах, методи вирішення творчих завдань, аналітичні завдання, презентації, дискусія.

Опанування здобувачами ВО (далі здобувачами) дисципліни передбачає вивчення теоретичного матеріалу з розв'язання практичних завдань засобами інформаційно-комунікаційних технологій, які викладається на лекціях та пропонується здобувачам для самостійної підготовки. Ознайомлення з новою темою на практичному занятті передбачає короткий виклад теоретичних відомостей (нагадування здобувачам потрібної інформації з лекційного матеріалу, роз'яснення незрозумілих

моментів тощо), розгляд особливостей розв'язання завдань кожного типу, які супроводжуються поясненнями викладача. Потім здобувачі отримують індивідуальні завдання за варіантами. На наступному занятті вони мають можливість отримати від викладача відповіді на питання, що виникли при виконанні завдань, і здати їх. Під час вивчення матеріалу та при виконанні завдань застосовуються інформаційно-комунікаційні технології, що забезпечують проблемно-дослідницький характер процесу навчання та активізацію самостійної роботи здобувачів (електронні презентації до лекційних занять, використання аудіо-, відео-підтримки навчальних занять), доповнення традиційних навчальних занять засобами взаємодії на основі мережевих комунікаційних можливостей (інтернет-лекції, інтернет-семінари під час дистанційного навчання).

Засвоєння освітньої компоненти передбачає відповідні методи навчання та оцінювання, які забезпечать досягнення програмних результатів навчання:

Відповідність програмних результатів, методів навчання і форм оцінювання.

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми оцінювання
Використовувати набуті знання при аналізі поведінки людей в різних ситуаціях, враховуючи економічні, психологічні та соціальні чинники для прийняття виважених рішень	Лекції, практичні заняття, консультації, написання модульної контрольної роботи, індивідуальне завдання у вигляді розрахункової роботи, робота з навчально-методичною літературою і інформаційними ресурсами.	Рейтингова система оцінювання, яка передбачає накопичення балів за: тести, практичні заняття, модульну контрольну роботу, розрахункову роботу.
Застосовувати отримані знання для аналізу реальних економічних проблем задля прискорення їх вирішення	Загальні методи навчання: проблемного викладу, інтерактивний, проблемно-пошуковий.	Підсумковий контроль - залік
Чітко висловлювати свої ідеї щодо складних економічних питань	Спеціальні методи навчання: презентації, аналітична доповідь, дискусія, індивідуальні навчально-дослідницькі завдання	

Тематика та структурно-логічна побудова курсу

Навчальним планом передбачено проведення 18 годин лекцій та 36 годин комп'ютерних практикумів, модульний контроль.

№	Назва розділів, тем	Розподіл годин			Опис занять	Навчальна діяльність та оцінювання
		Л	КП	СР		
Розділ 1. Теорія поведінкової економіки						
1	Тема 1.1. Поведінкова економіка: зародження, сутність, місце в системі економічних наук, основні поняття та концепції, методологія, основні напрямки досліджень	2		12	Л 1: Поведінкова економіка: зародження, сутність, місце в системі економічних наук, основні поняття та концепції, методологія, основні напрямки досліджень	-
2	Тема 1.2. Когнітивна психологія: історія розвитку, основні напрямки досліджень, поняття та види когнітивних процесів, когнітивні обмеження. Тема 1.3. Основи продуктивного	2	2	20	Л 2: Когнітивна психологія: історія розвитку, основні напрямки досліджень, поняття та види когнітивних процесів, когнітивні обмеження. КП 1: Основні напрямки досліджень когнітивної психології (Біхевіоризм та когнітивна психологія. Когнітивні процеси та поведінкові акти. Когнітивні характеристики людини. Формування суджень при прийнятті	Н: аналітичні завдання. О: індивідуальне

№	Назва розділів, тем	Розподіл годин			Опис занять	Навчальна діяльність та оцінювання
		Л	КП	СР		
	мислення. Тема 1.4. Психофізіологічні основи прийняття рішень, нейроекономіка: процес прийняття рішення, основні теорії прийняття рішень, базова концепція нейроекономіки				рішень. Інформативний підхід. Модель переробки інформації та когнітивні моделі, що на неї спираються. Теорія перспектив, парадокс Алле, теорія обмеженої раціональності Герберта Саймона, теорія поведінкових фінансів, модель Талера, поведінкова теорія ігор. Когнітивні теорії: теорія Джорджа Келлі, генетична психологія Жана Піаже, теорія структурного балансу Фрица Хайдера, теорія комунікативних актів Теодора Ньюкома, теорія когнітивного дисонансу Леона Фестінгера, теорія конгруентності Ч. Осгудата П. Танненбаума тощо)	
Розділ 2. Експериментальна поведінкова економіка						
3	Тема 2.1. Експериментальний підхід при вивченні економічних процесів. Сучасні проблеми експериментальної поведінкової економіки. Види експериментів методичні підходи, парадокси.	2	2	20	Л 3: Експериментальний підхід при вивченні економічних процесів. Сучасні проблеми експериментальної поведінкової економіки. Види експериментів методичні підходи, парадокси. КП 2: Експериментальний підхід при вивченні економічних процесів. Сучасні проблеми експериментальної поведінкової економіки. Види експериментів методичні підходи, парадокси (Взаємозв'язок економічної науки та психології. Методологія експериментальної економіки та результативність застосування її методів: виявлення парадоксів прийняття рішень, аномалій в економічній поведінці, перевірка достовірності прогнозів тощо)	Н: аналітичні завдання. О: індивідуальне
4	Тема 2.2. Математична формалізація та моделювання економічних процесів: концепції прийняття рішень в умовах ризику, теорія перспектив Канемана-Тверські, ефекти ризикованого вибору. Тема 2.3. Міжчасовий вибір та фреймінг: поняття міжчасового вибору, сучасні підходи до поведінки споживачів, фреймінг, залежність вибору від контексту.	2	2	20	Л 4: Математична формалізація та моделювання економічних процесів: концепції прийняття рішень в умовах ризику, теорія перспектив Канемана-Тверські, ефекти ризикованого вибору. КП 3: Математична формалізація та моделювання економічних процесів: концепції прийняття рішень в умовах ризику, теорія перспектив Канемана-Тверські, ефекти ризикованого вибору	Н: аналітичні завдання. О: індивідуальне

№	Назва розділів, тем	Розподіл годин			Опис занять	Навчальна діяльність та оцінювання
		Л	КП	СР		
	Тема 2.4. Аномалії в економічній поведінці, соціальні аспекти економічної поведінки: поняття аномалій їх види, спільна діяльність, групове мислення, соціальні феномени.					
5	Модульна контрольна робота		1	5		Н: аналітичні завдання. О: індивідуальне
6	Захист РР		1	15		О: індивідуальне
7	Залік		2	10		Н: аналітичні завдання. О: індивідуальне
Всього		8	10	102		

Примітка: Л – лекції, КП – комп'ютерні практикуми, Н – навчальна діяльність, О – оцінювання.

6. Самостійна робота здобувача вищої освіти

Самостійна робота здобувачів передбачає самостійне опрацювання додаткових матеріалів курсу, підготовку комп'ютерних практикумів, проведення міні-досліджень, виконання творчих завдань, модульної контрольної роботи та підготовку до заліку. Обсяги часу на виконання самостійної роботи становить 78 год.

№	Тема	Завдання	Обсяг годин
Розділ 1. Теорія поведінкової економіки			
1	Тема 1.1. Поведінкова економіка: зародження, сутність, місце в системі економічних наук, основні поняття та концепції, методологія, основні напрямки досліджень. Тема 1.2. Когнітивна психологія: історія розвитку, основні напрямки досліджень, поняття та види когнітивних процесів, когнітивні обмеження. Тема 1.3. Основи продуктивного мислення. Тема 1.4. Психофізіологічні основи прийняття рішень, нейроеконіміка: процес прийняття рішення, основні теорії прийняття рішень, базова концепція нейроеконіміки	Підготовка комп'ютерних практикумів. Опрацювання додаткових матеріалів курсу	32
Розділ 2. Експериментальна поведінкова економіка			
2	Тема 2.1. Експериментальний підхід при вивченні економічних процесів. Сучасні проблеми експериментальної поведінкової економіки. Види експериментів методичні підходи, парадокси. Тема 2.2. Математична формалізація та моделювання економічних процесів: концепції прийняття рішень в умовах ризику, теорія перспектив Канемана-Тверські, ефекти ризикованого вибору. Тема 2.3. Міжчасовий вибір та фреймінг: поняття міжчасового вибору, сучасні підходи до поведінки споживачів, фреймінг, залежність вибору від контексту. Тема 2.4. Аномалії в економічній поведінці,	Підготовка комп'ютерних практикумів. Опрацювання додаткових матеріалів курсу	40

№	Тема	Завдання	Обсяг годин
	соціальні аспекти економічної поведінки: поняття аномалій їх види, спільна діяльність, групове мислення, соціальні феномени.		
3	Розділ 1, розділ 2	Підготовка до написання МКР	5
4	Розрахункова робота	Виконання та оформлення розрахункової роботи	15
5	Залік	Підготовка до заліку	10
Всього			66

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Відвідування занять та поведінка на заняттях. Відвідування лекцій та практичних занять є вільним, бали за присутність на лекціях та практикумах не додаються, але вагома частина рейтингу здобувача формується через активну участь на лекціях та виконання і захист практичних завдань. Тому пропуск лекцій та практикумів не дає можливість отримати достатню кількість балів у семестровий рейтинг. На заняттях здобувачу дозволяється користуватись інтерактивними засобами навчання, в т. ч. виходити в інтернет із метою пошуку навчальної або довідкової інформації, якщо це передбачено тематикою завдання.

Заохочувальні та штрафні бали. Активність здобувача на заняттях, його готовність до дискусій та участь в обговоренні навчальних питань може бути оцінена заохочувальними балами на розсуд викладача. Заохочувальні бали здобувач також може отримати за поглиблене вивчення окремих тем курсу, що може бути представлене у вигляді наукових тез, наукової статті, есе, презентації тощо; за участь у студентських олімпіадах та конкурсах наукових робіт згідно тематики курсу. Штрафні бали з дисципліни не передбачаються.

Захист індивідуального семестрового завдання передбачено у вигляді стислої доповіді за виконаним завданням, та відповідей на запитання. За форс-мажорних обставин, що зумовили нестачу часу, індивідуальне семестрове завдання зараховується за результатами представленої готової роботи та із урахуванням відповідей на запитання викладача щодо виконаної роботи, поставлених в індивідуальному порядку.

Пропущені контрольні заходи. Якщо контрольні заходи пропущені з поважних причин (хвороба або вагомій життєвій обставині), здобувачу надається можливість додатково скласти контрольне завдання протягом найближчого часу. В разі порушення термінів і невиконання завдань з неповажних причин, здобувач, який не набрав 40 балів протягом семестру, не допускається до складання екзамену в основну сесію. Детальніше за посиланням: <https://kpi.ua/files/n3277.pdf>

Процедура оскарження результатів контрольних заходів. Здобувачі мають можливість підняти будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та мають право оскаржити результати контрольних заходів, але обов'язково аргументовано, пояснивши з яким критерієм не погоджуються відповідно до оціночного листа та/або зауважень.

Академічна доброчесність. Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Норми етичної поведінки. Норми етичної поведінки здобувачів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Позааудиторні заняття. В межах вивчення навчальної дисципліни за бажанням студента передбачається участь в олімпіадах, конференціях, форумах, круглих столах тощо.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Оцінювання передбачає застосування рейтингової системи другого типу згідно Положення про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського (PCO-1)

(<https://osvita.kpi.ua/node/37>). Максимальний сумарний рейтинг за курс – 100 балів, які здобувач отримує за: виконання та захист комп'ютерних практикумів; виконання модульної контрольної роботи (МКР); виконання розрахункової роботи (РР). Нижня межа позитивного оцінювання кожного контрольного заходу складає 60 % від його рейтингового балу.

Контрольні заходи та критерії їх оцінювання

8.1. Поточний контроль (тах 100 балів)

Види контролю: захист практикумів, МКР, РР.

Види контролю та критерії нарахування балів:

Поточний контроль: захист практикумів, МКР, РР.

8.1.1. Робота на комп'ютерних практикумах (тах 15 балів).

Комп'ютерні практикуми оцінюються в 5 бали кожний за такими критеріями:

- за якісне виконання без помилок та захист на занятті – 5 бали;
- за якісне виконання, але з недоліками – 3 бали;
- за несвоєчасну здачу або здачу без захисту на занятті, але при умові якісного виконання без помилок – 2,5 бали.

8.1.2. Модульна контрольна (тах 40 балів).

Модульна контрольна робота оцінюється в 25 балів за такими критеріями:

- «відмінно» – повна відповідь (не менше 90 % потрібної інформації) – 22,5..25 балів;
- «добре» – достатньо повна відповідь (не менше 75 % потрібної інформації) або повна відповідь з незначними неточностями – 18,5..22 балів;
- «задовільно» – неповна відповідь (не менше 60 % потрібної інформації) та незначні помилки – 15..18 балів;
- «незадовільно» – відповідь не відповідає вимогам до «задовільно» – 0 балів.

Результат контрольного заходу для здобувача, який не з'явився на нього, оцінюється нульовим балом.

8.1.3. Розрахункова робота (тах 60 балів).

Розрахункова робота (РР) оцінюється в 60 балів (звіт+захист) за такими критеріями:

звіт по РР (50 балів):

- творчий підхід до розв'язання завдань – 45..50 балів;
- роботу виконано з незначними неточностями – 38..44 балів;
- роботу виконано з певними недоліками – 30..37 балів;
- роботу не зараховано (завдання не виконане або є грубі помилки) та недопущено до її захисту – менше 33 балів.

захист РР (10 балів):

- «відмінно» – повна візуалізація та повні відповіді на поставлені питання (не менше 90 % потрібної інформації) – 9..10 балів;
- «добре» – достатньо повна візуалізація та відповіді на більшу кількість поставлених питань (не менше 75 % потрібної інформації) – 7,5..8,5 балів;
- «задовільно» – неповна візуалізація (не менше 60 % потрібної інформації) та незначні помилки – 6..7 балів;
- «незадовільно» – відсутня візуалізація та ненадані відповіді на питання – 0 балів.

8.2. Семестровий контроль (залік) (тах 100 балів)

Умовою допуску до семестрового контролю є виконання комп'ютерних практикумів, модульної контрольної роботи, розрахункової роботи. Залік отримується здобувачем без додаткових випробувань, якщо сума набраних балів не менша за 60. Здобувач, який у семестрі отримав більше 60 балів, але бажає підвищити свій результат, може взяти участь у заліковій контрольній роботі. У цьому разі остаточний результат складається із балів, що отримані на заліковій контрольній роботі. Здобувачі, які виконали всі умови допуску до заліку та мають рейтингову оцінку менше 60, але більша 40 балів, складають залікову контрольну роботу.

Остаточний результат складається із балів, що отримані на заліковій контрольній роботі. Залікова контрольна робота проводиться на останньому за розкладом занятті з дисципліни. У цьому разі сума балів, отримана за виконання залікової контрольної роботи переводиться до підсумкової оцінки згідно із таблицею відповідності рейтингових балів.

Залікова контрольна робота оцінюється у 35 балів за такими критеріями:

- повна змістовна відповідь (не менше 90 % потрібної інформації) – 31,5..35 балів;
- достатньо повна відповідь (не менше 75 % потрібної інформації) або повна відповідь з незначними неточностями – 26,5..31 балів;
- неповна відповідь (не менше 60 % потрібної інформації) або наявні помилки – 21..26 балів;
- суттєві помилки – 0 балів.

Рейтингова шкала з дисципліни складає:

$R = 5 \times 3 + 60 + 25 = 100$ балів.

У випадку виконання залікової контрольної роботи, рейтингова шкала з дисципліни складається із суми балів за залікову контрольну роботу та розрахункову роботу:

$R = 65 + 35 = 100$ балів.

Максимальний бал за курс – 100 балів.

Таблиця відповідності рейтингових балів (R) оцінкам за університетською шкалою:

Кількість балів (R)	Оцінка
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску (менше 40 балів)	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Перелік питань, які виносяться на семестровий контроль розміщено у дистанційному курсі. Методичні вказівки до виконання індивідуального завдання також розміщено у дистанційному курсі.

У рейтинг здобувача можуть бути зараховані сертифікати проходження очних або дистанційних курсів за тематикою курсу на платформах Prometheus та Coursera.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено доц. кафедри економіки і підприємництва, к. е. н., доц. Кузьмінською Н.Л.

Ухвалено кафедрою економіки і підприємництва (протокол № 22 від 18.06.2024 р.)

Погоджено Методичною комісією факультету (протокол № 10 від 24.06.2024 р.)